

Дата: 25.01.2023

Урок № 22

Тема уроку: Філософська поезія Івана Франка «Легенда про вічне життя». Драматизм людських стосунків, роздуми про взаємність кохання.

Мета:

Навчальна

формувати предметні компетентності:

- комунікативно-мовленнєву - проаналізувати філософську поезію письменника; зробити ідейно - тематичний аналіз поезії «Легенда про вічне життя», пов'язуючи її з поезією збірки «Зів'яле листя», визначити провідні мотиви твору;
- власне читацьку - сприяти розвитку вмінь давати особистісну оцінку прочитаному на основі читацьких вражень та авторської позиції;
- інтелектуальну - формувати вміння працювати з інформацією, застосовувати здобуті знання в нестандартних ситуаціях; удосконалювати прийоми самостійного здобуття нових знань, активізувати прийоми роботи в умовах пошуку, дослідження;
- ціннісно – світоглядну - удосконалювати вміння й навички; визначати й аргументувати оцінне ставлення до прочитаного; аналізувати та робити висновки; розрізняти філософську лірику серед інших видів; з'ясовувати різні погляди на одну проблему;
- творчо - діяльнісну - активізувати інтерес до розв'язання будь - якої навчальної задачі творчо; формувати асоціативне та логічне мислення, пізнавальну активність учнів;
- особистісну - удосконалювати вміння виявляти самостійність щодо аналізу поезії, організувати власну діяльність, дотримуватися правил етики, співробітництва.

розвивальна:

розвивати ключові компетентності:

- соціальну - сприяти вмінню спілкуватися в парах, групах, розвивати навички

висловлювати власні думки, чітко та послідовно.

- інформаційно – пізнавальну - удосконалювати прийоми самостійного здобуття нових знань, активізувати роботу в умовах пошуку, дослідження; розвивати активність пізнавальних процесів учнів;
- самоосвіти та саморозвитку - сприяти розвитку навичок самостійно працювати з різними джерелами інформації;

виховна:

- виховувати повагу до творчості Івана Франка, усвідомлення відповідального ставлення до життя, сприяти осмисленню негативної ролі лицемірства в житті людини;
- виховувати усвідомлення того, що любов - найвеличніше із людських почуттів, яке необхідно берегти й цінувати в житті кожній людині;

Матеріали до уроку:

Зупинка «Повернення до першоджерел».

Біблія завжди служила джерелом мудрості щодо покаяння, морального самовдосконалення і пізнання істини. Вона давала той ідеал, духовну підтримку, яких митці не знаходили в реальному житті. Важливу роль відіграла Біблія й у становленні української літератури. Письменники ХІХ століття зверталися до неї як до джерела своєї творчості. Не винятком стала і творчість І. Франка. Оригінальна інтерпретація ідей християнського гуманізму відчутна в багатьох поезіях митця. Це і "Легенда про вічне життя", "Строфи", "Притча про сіяння слова Божого". Поет перемешує їх із власним світобаченням, творчою уявою, неперевершеною поетичною майстерністю, створює оригінальні шедеври, наповнені життєвою правдою. Його твори несуть гуманістичний, загальнолюдський зміст, постають проти поклоніння і сваволі, несуть головне: доброту і любов. І. Франко зміг втілити в них найголовніші закони людського буття та взаємин. Найбільше значення Біблії І. Франко бачить у проповідуванні любові до ближнього.

Наступною після «Зів'ялого листя» була збірка поезій І. Франка «Мій Ізмарагд», яка вийшла 1898 року. У передмові письменник так пояснює назву

збірки: «Ізмарагдом звався в старій Русі збірник статей та притч, почасти оригінальних, а почасти повибраних із грецьких писань отців церкви, підібраних так, щоби цілість становила неначе повний курс практичної християнської моралі».

Збірка «Мій Ізмарагд» складається із шести циклів: «Поклони», «Паренетікон», «Притчі», «Легенди», «По селах», «До Бразилії».

Ставлення Івана Франка до своєї збірки: «Я бажав зробити,- пише автор, - свою збірку наскрізь моральною». Таким чином збірка «Мій Ізмарагд» у цілому є суб'єктивно - риторичною. У ній (за винятком першого й останнього циклів) не порушуються соціальні та суспільно-політичні питання. «На чужу основу я накладав свої власні узори», - пише І.Франко. Текст творився з певною настановою – викликати в читача відповідний психологічно - інтелектуальний стан. «А тобі, любий брате чи люба сестро, що читатимеш оті рядки «не мудрствуюя лукаво», бажаю того душевного супкоюю, того м'якого, ніжнього, щирого настрою, який знаходив я...» Автор прагне, щоб у душу читача упала хоч крапля «доброти, лагідності, толерантності не тільки для відмінних поглядів і вірувань, але навіть для людських блудів, і похибок, і прогріхів». Йдеться про розуміння людської природи і сутності людини.

Так уже влаштоване наше життя, що ми не можемо без інших людей, без спілкування, співпраці з ними, їхньої допомоги й підтримки і, звичайно, їхньої любові. Мабуть, і найбільший егоїст не буде почуватися щасливим, маючи все для задоволення своїх потреб, але залишений сам - один. Тому цілком природною є потреба людини любити, бути коханою, мати сенс життя.

Над цим у своїй філософській ліриці розмірковує І. Франко, над цим помірковано і ми, адже у «Легенді про вічне життя» письменник продовжує тему любові й висуває тезу про взаємне кохання як критерій щастя, розмірковує про безсмертя людини, драматизм і дуже часту непередбачуваність людських стосунків

Перед тим, як ми почнемо роботу над текстом і характеристикою образів, «історики» познайомлять нас із реальними людьми, що стали прототипами

художніх образів твору. До речі, давайте згадаємо, хто такі прототипи?

(Робота зі словником літературознавчих термінів)

Прототип – це

I. Олександр Македонський (прочитати) - дев'ятнадцятий цар Македонії, син царя Філіпа II Македонського, та Олімпіади, царівни Епіру. Був вихованцем Аристотеля. Геніальний полководець, видатний адміністратор і політик. Засновник великої держави, що охоплювала Македонію, Грецію, завойовану Перську імперію та Єгипет. Його походи позитивно вплинули на розвиток античної науки (особливо географії) і культури (еллінізм). З 336 до н. е. (з 20-річного віку) правитель Македонії. Забезпечив міцність свого правління перемогами над фракійцями та іллірійцями. Перемоги над перським царем Дарієм III біля Граніка (334 до н. е.), Іссі (333 до н. е.) відкрили йому шлях до Єгипту, де він коронувався короною фараонів і заснував місто Александрію. Після вирішальної перемоги над Дарієм при Гавгамелах (331 до н. е.) повністю підкорив імперію Ахеменідів - Вавілон, Парса і Сузи здалися йому без опору.

У Вавілоні, де він жив, зайнятий державними справами і планами нових завойовницьких походів, після одного з банкетів, цар раптово занедужав і через кілька днів помер на 33-ому році життя. Вмираючи, він не встиг призначити свого спадкоємця. Один з найближчих соратників - Птоломей перевіз тіло володаря у золотій труні в Александрію і поховав там.

Напис на надгробному камені могили Македонського свідчить:

«Цього клаптика землі виявилось досить для того, кому не вистачило Всесвіту».

II. Птоломей (прочитати) - правитель і цар Єгипту, родоначальник Птоломеїв, син Птоломея Лага.

Воєначальник Олександра Македонського, отримав Єгипет в управління 323 року до н.е. під час поділу імперії діадохами. У жорстких війнах діадохів зумів розширити межі елліністичного Єгипту, приєднавши Киренаїку, Південну Сирію та Кіпр. За нього розпочалась відбудова Александрії, а

неподалік Фів засновано нове місто - Птоломіада.

Роксана (прочитати) – бактрійська княжна, дружина Олександра Македонського.

Народилася я в Бактрії. Мій батько місцевий вельможа Оксіорта (Ваксувадарва). При наближенні Олександра Великого він відправив дружину і дітей у неприступну фортецю, іменовану Скелею Согдіани. Проте під натиском македонян фортеця здалася в 327р. до н.е. і всі її мешканці, включаючи дружину і дітей Оксіорта, виявилися бранцями Олександра.

Грецький письменник Арріан так розповідає про мою долю: «Одну з цих дочок звали Роксана. Вона була дівчиною на виданні, і ті, хто брав участь у поході, повторювали, що вона була найвродливішою із жінок, яких вони бачили в Азії, виключаючи одну тільки дружину Дарія. Олександр закохався в неї з першого погляду, але, хоча вона й була полонянкою, відмовився через пристрасний потяг до неї взяти її силою, і опустився до одруження на ній.»

Я супроводжувала Олександра в його поході в Індію і під час повернення у Вавілон (326-324 до н.е.). Під час індійського походу помер наш з Олександром новонароджений син. Після повернення з походу романтичні почуття Олександра до мене, можливо, ослабли, і він одружився зі Статірою, дочкою перського царя Дарія III, іще однією персіянкою царської крові.

323 року до н.е. Олександр раптово помер, залишивши мене вагітною, а через місяць після його смерті я народила сина, назвавши його Олександром. Залишившись без єдиного захисника, ми з сином опинилися в центрі політичних інтриг імперії, що вже розпадалася.

Мій син підростав і міг незабаром претендувати на престол, користуючись славою батька. Але 14-річний хлопчик, Олександр IV був таємно вбитий в 309р. до н.е.

Отже, ми дізналися, якими були прототипи наших героїв. А тепер давайте звернемося до твору.

Зупинка «У творчій майстерні автора».

(Легенда — народна оповідь про життя якоїсь особи чи незвичайну

подію, оповита фантастикою, казковістю. На Русі жанр сформувався у християнській традиції як оповідання про життя святого, мученика, пустельника і т. п., яке мало читатися у день його пам'яті. Ці оповідання часто носили повчальний характер. Вони уклалися у збірники, що називалися «Патериками». Їм притаманні драматизм, стійкість і завершеність сюжету.)

1. **Пригадайте визначення притчі.** (Притча – повчальна алегорична оповідь, у якій хронологічно послідовне зображення подій і пригод у художньому творі підпорядковане моралізаційній частині твору.)
2. **Визначте жанр «Легенди про вічне життя». Свій вибір вмотивуйте.** (Притча) (Записати **ОСНОВНЕ**)

Поезія «Легенда про вічне життя» дуже приємна, а її тема залишиться актуальною у будь-які часи. Адже у вірші йдеться про кохання, про те, що «Життя - вічна боротьба, а життя без любові - ніщо». На мій погляд, тема цієї поезії - це нездатність людей керувати власним щастям та обставинами, прагнення людей здобути вічне життя. У творі І. Франко ставить перед читачами важливі питання: що важливіше - шанс бути коханими і щасливими чи могутність і вічна молодість? Звичайно ж, краще бути коханими і щасливими, навіть якщо для цього доведеться відмовитися від усіх мрій!

«Легенда про вічне життя» - дуже сильний вірш, який змушує замислитися над одвічними людськими питаннями, над тим, чим же справді може керувати людина. Крім того, автор підштовхує до міркування про безсмертя, про те, потрібне воно людині, чи ні. Цей вірш І. Франко написав в зрозумілій та незвичайно легкій формі і виступає в ньому як філософ і мислитель.

«Творча майстерня»

Завдання. Розгляньте ілюстрації до твору. Визначте кращу ілюстрацію (на свій розсуд). Поясніть свій вибір.

Ілюстрації до твору

- Ось і наблизились ми до ще однієї зупинки «Внутрішній світ художнього твору».

Зупинка «Внутрішній світ художнього твору».

Аналіз елементів композиції. (Записати ОСНОВНЕ)

- **Експозиція:**

Олександр Великий весь світ звоював
І отсе в Вавілоні, мов бог раював.
А побожний аскет вік в пустині прожив

- **Зав'язка:**

На ж тобі сей малий золотистий горіх.

- **Розвиток дії і кульмінація:**

А без щастя, без віри й любові внутрі
Вічно жить — се горіть вік у вік на кострі!
Ні, богине! Візьми свій дарунок назад!

- **Розв'язка:**

Прояснів його ум, серце збулось химер,
А в опівніч саму Олександр умер.

Схема

Сюжет «Легенди про вічне життя» розвивається стрімко. Спочатку — згадка про Олександра Македонського, одного з найбільших правителів давнього світу, який «раював» у Вавилоні. Далі сюжет фокусується на побожному аскеті, який молитвами заслужив у богині золотистий горіх — священний дарунок, котрий може забезпечити вічне життя. Проте після роздумів аскет вважає своє бажання безумним і гріховним, тож вирішує

передати горіх Олександрю Македонському, щоб той став «богорівним». Проте цей могутній завойовник, як звичайнісінька людина, засліплений коханням до чарівної персіянки Роксани, котра, відчуває правитель, багато що приховує від нього. Цар віддає священний горіх дівчині, яка кохає генерала Птолемея без взаємності. А той передає дар куртизанці, котра мила його серцю. Нарешті горіх безсмертя потрапляє знову до отруєного Роксаною Олександра: його приносить куртизанка, бажаючи не лише врятувати володаря, а й подарувати йому вічне життя, бо вона його щиро кохає. Але Македонський відмовляється вдруге від чудодійного горіха, кидає його у вогонь і помирає. Сюжетне коло таким чином замкнулося: горіх нікому не приніс вічного життя. Чому? Бо в кожного з героїв — царя, персіянки, генерала, куртизанки — життя пролітало без кохання, кохання взаємного, щирого, сердечного. Натомість у ньому навіть в інтимних стосунках панували обман, подвійні стандарти, зрадливість і нещирість.

Зупинка «Зрозуміти поетичне слово».

«Паспорт твору». Записати!

Автор: І. Франко.

Назва твору: «Легенда про вічне життя».

Тема: розповідь про прагнення людей здобути вічне життя, їх нездатність керувати обставинами та власним щастям.

Ідея: возвеличення взаємного кохання як одного із критеріїв людського щастя, прагнення людини бути щасливою, навіть якщо для цього треба відмовитись від безсмертя.

Рід: лірика.

Жанр: філософська поезія.

Визначити проблематику твору

Використовуючи казковий сюжет, І. Франко розглянув важливу філософську проблему про життя і смерть та дійшов висновку, що людина має жити стільки, скільки їй відпущено.

Він ототожнює зраду, відступ із духовною смертю, руйнуванням цілісності

духу, гармонії. У творі відображено душевний стан самого автора, який тяжко переживав і любовні драми, і підступи, і цькування під час виборів до австрійського парламенту.

Зупинка «Фінальна».

На сьогоднішньому уроці ми з вами через призму твору І.Франка побачили, що людське життя непередбачуване: ми народжуємося, живемо, творимо, здійснюємо подвиги, досягаємо нових вершин заради любові. А без неї людина не прагне до вічного життя, бо саме любов і є сенсом людського буття. Завершити урок я хочу словами Марії Терези:

...життя-це виклик, прийми його,
життя-це обов'язок, виконай його, ..
життя-це любов, насолоджуйся нею, ..
життя таке чудове, не погуби його!

Домашнє завдання.

Читати поему Мойсей

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.